

REVISTA DOBROGEANA

Anul I, No 1.

12 Aprilie 1936

5 Lei — Abonamentul 50 lei anual

Pentru un dobrogenism în cultură

Dintre toate provinciile românești Dobrogea a fost cea mai ignorată, din punct de vedere cultural. Toată mișcarea culturală aici s'a redus întotdeauna la o activitate sporadică și nesemnificativă. O stare literară antrenată și de entuziasmul juvenil al elevilor sau studenților, rare ori colaborare cu condeele gazetelor locale, atât de izolată înăuntrul adevăratei culturi românești și atât de depărtată de adevăratele esențe ale sufletului și peisajului specific dobrogean, încât ea aproape nici nu contează. Dela revista „Ovidiu”, scoasă de o generație de intelectuali cu entuziasm și dragoste pentru Dobrogea, redactată de profesorul Vulcan prin preajma anului 1900 și până la revista „Analele Dobrogei”, a emeritului profesor C. Brătescu, Dobrogea n'a cunoscut decât o serie de „lișici”, câteva foi puse mai mult în serviciul intereselor personale ale celor ce le redactau și câteva încercări mai serioase de promovare a unei literaturi dobrogene — acestea însă, prin simplu fapt că erau „mai serioase”, trebuind să dispară imediat ce se nășteau. Dacă Dobrogea a dat vreodată oameni de talenți în literatură, printr-o întâmplare inexplicabilă, ei au părăsit întotdeauna Dobrogea, dezinteresându-se complet de soarta unei culturi dobrogene, ba ignorând, uneori, chiar și faptul că s'au născut și sunt fiți acestei provincii. Și dacă Dobrogea există, de bine de rău, în literatura românească în felul care există, faptul se datorește numai celor care, străini de ea, vizitând-o, au rămas surprinși de câtă bogăție de material epic, poetic și plastic conține ea. Scriitorii, poeții și pictorii care au vorbit de Dobrogea în opera lor sunt, aproape în unanimitatea lor, străini de pământul și sufletul acestei provincii fabuloase. Și de aceea ei, neînțelegând-o perfect, necunoscând-o decât fragmentar, superficial și întâmplător, în mod fatal au falsificat Dobrogea, creind despre ea o imagine convențională. Un dobrogean veritabil nu se regăsește în nici un tablou, în nicio poezie, în nicio pagină de proză scrisă de aceia care au trecut prin Dobrogea — și nu se regăsește nici pe el, nici mediul, nici împrejurările ciudate și originale sub semnul cărora se desfășoară viața lui. Deoarece, încă odată, toți cei care au trecut prin Dobrogea n'au luat din ea decât convenționalul, autenticul rămânând străin ochiului și sufletului său. Iar dintre dobrogeni, foarte puțini s'au găsit până acum care să integreze această provincie culturii românești. Poate singur Ion N. Roman a făcut pentru Dobro-

gea ceea ce nici poezii, nici pictorii, nici politicienii de astăzi nu izbutesc să facă toți la un loc. Dobrogea n'are nevoie de prea mulți admiratori; ea are nevoie de câțiva oameni cu stare, care să o înțeleagă și iubească cu adevărat. Dar unde sunt ei?

Poate că generațiile viitoare și poate că chiar tineretul dobrogean de astăzi, să simtă această imensă lacună a provinciei lor și să caute a o înlătura imediat. E păcat și e inadmisibil ca o provincie cu o bogăție folclorică atât de mare, cu trăsături pitorești atât de singulare, cu un conținut sufletesc atât de original și virgin, să rămână anonimă într-o cultură românească viitoare. În Dobrogea, fiecare pas îți prezintă ceva nou, fiecare cărare îți spune o poveste, fiecare moviță închide în ea o legendă de aur; chiar și fiecare copac are parcă ceva de spus în singurătatea câmpului și sub soarele arzător al Dobrogei. E adevărat că Dobrogenii sunt prea obicinuți cu toate miturile și miracolele pământului lor, dar nu trebuie să se depărteze de ele. Cred că cel mai frumos compartiment al culturii noastre de mâine l-ar putea constitui elementul dobrogean autentic dezvoltat în literică, epică și plastică, însă cu o înțelegere desăvârșită, ca o măturie veritabilă a etnicului dobrogean. Dobrogea, bătrâna și bizara noastră provincie, n'a avut până acum nici un liu care să i facă portretul sau să vorbească despre ea cu dragoste filială. Nu trebuie să uităm lucrul acesta, nu trebuie să ne depărtăm de Dobrogea!

PERICLE MARTINESCU

O revistă binevenită

Dragoș Prote popescu

Nimic mai la locul și timpul ei ca o revistă dobrogeană.

Ne-am obișnuit cu toții, de mult, să vedem în Dobrogea nimic de cât... Dobrogea. Adică un finut de pitoresc și vilegiatură, unde se poate duce lumea vara să ia puțin soare și în cursul anului să vadă ultimele fesuri turcești rămase în istorie.

Un finut turcesc, și care nu mai interesează după ce a fost declarat ca atare, iată tot ce se înțelege de fapt de majoritatea românilor prin Dobrogea.

Totusi se știe că pe aici, cu mult înainte de măslinile și portocalele Cireciei, au poposit legiunile romane și putrezit oștile voevozilor.

Se știe că aci, sub Domnitorul cel Mare, și-a pus piciorul vânjos una din cele mai sănătoase și voionice părți din poporimea noastră: mocănișea transilvană; și că odată cu ea, au sosit la gurile Dunărei și pe tot litoralul, cele mai vitale

Continuare în pag. 2 a

Cuvânt înainte

De obicei, orice Cuvânt înainte este un răspuns la un dec. Cuvântul de față este un răspuns al meu — întru atât încât nu poate fi al altora; și al altora, întru atât cât poate fi și al meu.

Deci apare Revista dobrogeană? Pentru ca să mire peoștii! Căci rațiunea de a fi a oricărui lucru este invitarea la mirare. Un lucru care nu reușește să isce mirarea cuiva, nu este. Inșă asta nu înseamnă că noi trebuie să știm că am iscat mirare. De oarece nașterea cuiva e o minune, pe care numai peoștii o pot percepe mirându-se. Oamenii de azi (majoritatea lor) sunt deștepți. De aceea nu pot sezisa minunile, adică nașterile. Deștepți, în sensul că veghează asupra lucrurilor și nu le lasă să fie, până nu aduc acte justificative. Adică, până nu le integrează în logica lor. Inșă, logica este întrebare. Iar întrebarea începe acolo unde se sfârșește mirarea. Odată cu întrebarea începe decăderea, adică justificarea. Deci apare Revista dobrogeană? Dar de ce vreți numaidecât o justificare? Când noi putem să aducem atâtea! Inșă, au ele vreo valoare? Dumneavoastră trebuie să fiți peoști! Adică să vă mirați pur și simplu. Căci, ca să răspundem la întrebarea: de ce apărăm, înseamnă să spunem de ce scriem. Nu scriem pentru că avem ceva de spus. Mai de grabă, am putea spune, scriem tocmai pentru că nu avem nimic de spus. (Mai târziu, poate vom avea și noi „ce spune”. Poate că sunt unii care au spus ceva și acum).

Nu scriem ca să ne realizăm. Fiindcă realizarea nu este gândul pus în fața lui însuși; ci gândul pus în fața faptelor. Așa dar, scriem pentru că nu putem să ne realizăm. Nu pentru că nu vrem. De oarece am dovedit de atâteaori și în atâtea locuri contrariul.

Nu putem, din cauza noastră mai puțin, din a altora mai mult. Ceeace, însă, putem spune cu siguranță este că revista aceasta va fi mai bună decât cele ce sunt acum în Dobrogea. Inșă, asta nu înseamnă că noi am scos această revistă fiindcă se simțea nevoia unei mai bune.

Asta rămâne de văzut.

ION FĂTOIU

Oceanografie.. dobrogeană

Theodor Ionescu

Articolul de față ține locul unui bilanț literar dobrogean pe 1935. Adică voisem să arunc o privire retrospectivă asupra activității intelectuale tipărite din Dobrogea și pentru că m'am văzut pus în imposibilitate de a-mi satisface dorința, m-am hotărât să scriu pe marginea ei.

Fiindcă biblioteca Municipiului nu mi-a putut oferi publicațiile pe 1935, — cu toată amabilitatea șefului ei — a trebuit să recurg la o cursă prin tiparnițele și redacțiile ziarelor conștănțene. Am făcut-o mai mult pentru verificarea unor constatări apriorice și pentru schițarea unei geografii spirituale locale.

Unii, m-au aprobat — „ideea-i frumoasă” — chiar ajutându-mă, alții, m'au amînat pînă la bătaie de joc iar ceilalți mi au întors pur și simplu spatele demonstrîndu-mi că nu-și cunosc măcar interesele.

E caracteristică scena din redacția ziarului „Dobrogea Jună”. D-l Const. N. Sarry, îmi luă pur și simplu un interogatoriu, pentru că la urmă tot să nu-i vină a crede:

— Spune d-le drept că ești dela siguranță (cenzură)!

Fui atât de „politicos” să nu izbucnesc în rîs și ripostai pedant.

— Domnule, vreau să fac un caleidoscop al activității cerebrale din Dobrogea...

— (ironie și... modest) Păi... nu există activitate „celebrală” aci!

— (amicul, care mă întovărășia). O fi atunci... cerebelă?!

Veți spune că cele de mai sus, sunt

simple calambururi — că n'au nici o importanță.

Eu cred că semnificația lor e alta. Pentru că cineva* (și nu oricine) chiar la probă evidentă (legitimă) să nu te creadă că ai vrea să faci o cronică anuală — lucru elementar, originar din pomelnic — fiindcă așa ceva ar surprinde, e un fapt peremptoriu care ilustrează perfect lipsa de organizație în materia respectivă.

De vrei să faci un mic studiu asupra condiției umane de aici, trebuie să iei trenul de București și să bați la poarta Academiei — și-acolo nu vei găsi mare școală. Nu există o conștiință a lucrului săvârșit, care să fie păstrat pentru generațiile următoare. Nu simți vibrațiile unei vieți nestratificate — decât doar în inanitatea disensiune electorale dintre cotidiane și în câteva conferințe de culturalizarea maselor. Ceeace se cheamă regionalism, localism, nu are nici un ecou în provincia noastră.

Semnalasem altădată vacuitatea revuisticii dobrogene. Dar odată ce n'a o bibliotecă organizată, nu umplută cu cărți gratuite dela Casa Școalelor și nici o exhortație din partea celor în drept, în materie de politică a culturii, n'are nimic nefiresc contatarea făcută.

Numai că o capitală de provincie, un oraș cu un trecut atât de... legendar dacă vreți și care găzduiește chiar, un

Continuare în pag. 2-a

* Aici e nevoie de o precizare, pentru evitarea unei întipări eronice. D-lui Sarry nu-i putem imputa nimic.

D-l Sarry era îndreptățit să se mire, și-nănd seama de tembelicul d'n jurul său.

EXCURSIE

Caligrafia morții cu litere de os
A iscălit ținutul strivit de bolovani
Toace-i conștiințioasă de patruzeci de ani,
Ca o dactilografă a lui Isus Hristos.

Timpu. ori veverițe suite prin copaci
Omoară cu alune călugării 'n chilii.
Nu știi dacă bătrânii sunt poze sau sunt vii
Când seara ca o haină pe umeri și-o desfăci.

Prăpastiile goale au adormit sub punte
Cu visurile pline de ghizi și de turiști
Inzbor, deasupra noasiră, trec ingeri foarte triști
Ai crede că sunt ulii, sau vulturi albi de munte
MIRCEA PAVELESCU

STEPA

...Și stepa dobrogeană-și prelungăște
Pustietatea dezolantă 'n zare
Depart, către un țarm tăcut de mare
Pe care ochiu-abia de-l deslușește

Apusul mărețiilor solare,
Oștirile de umbră, risipește.
Și spre nemărginit, își rătăcește
Zădărnicia lui 'un drum de care...

De nicăeri vre'o șoaptă omenească
Nu 'ncearcă s'vonească vieții să-l trezească,
Par câmpurile 'ntinse cimitire

Și pe-orizontul stins, ca pe un perete,
Se 'nfige-un șir sinistru de schelete:
— Sunt morile de vânt, în părăsire!

Alexandru Gherghel

Poarta școlii

Pământul de veacuri în haos svărlit,
Sburând alerga după soare,
Când eu 'un copil, îl credeam neclintit,
Un șes mărginit de o zare.

Dar mama, pe toamnă, când frunzele cad
Și visul se spulberă 'n fire,
Deschise o poartă străveche de brad,
Ducând într'o sumbră clădire.

Doi ochi mă priviră, adânc fulgerând;
Doi ochi mi-arătară abisul!
Văd globul, o piatră în haos sburând,
De-atunci, mi-am pierdut paradisul

Căci astăzi, când zorii mă fură din vis
Și razele-mi bat în perdele,
E doar ca sa-mi spună că sbor prin abis,
Un strop de pământ printre stele.

GRIGORE SĂLCEANU

Aquarele dobrogene

Osman Efendi

Osman Efendi a legat barca smolită
Cu ochii pierduți pe apa Dunării,
Ce oglinda nuanțele în roș, cu aurării:
Comorile amurgului în zarea-dogorită,

Gârbov, îmbătrânit, de-abia își poartă
Fantoșa, în burnuzul pelicit și prea purtat,
Șalvarii ofiliți, brăul dungat
Și fesul vechiu, de mult, de altădată.

Osman Efendi fumesază trist din pipa lungă.
(Un gând pe 'ncolăcirii de fum se-alungă).
Cadâna lui Osman era pe atunci mândra Cairié;
El avea casă mare 'n Istanbul
Ce fericire!

Se învârtesc colaci de fum în arabescuri mici.
— Hei, Moș Osman, mă treci cu barca 'n Kici?

N. Papatanasiu

INSERARE MARINA

Marea 'ntinsă pe sofa de alge caută zenitul
Cu răbdări de astronom.
Valurile o cutreer defilând toate în monom.

Asfințitul

Cerne pulvere de ocră
Praf din razele solare, pe pământul cocoșat,
Peste marea cea savantă, peste fărâmul mediocru.
S'a inserat.

In tainițele de cleștar din fundul mării
Se pregătește cina făpturilor marine.
Jertfite sunt micuțele-aterine,

Supuse deverzării.

Când totul e 'n penumbră, erupe orizontul
Și discul lunii, roșu, spre cer e asvârlit.
Se luminează Pontul.
Banchetul iață 'ncepe! Poffiji! Bine-ați venit!

Ture

Ture născut în cutele Dobrogi,
Pașnic patrlarh cu narghileă
Și priviri spre minaretul hogli,

Ție cu adâncă temeneă
Respectos și s'a închinat tot salul
Când pășea domol în cafenea

În odihnă și-ai trecut veleatul.
Drum mai lung și-a fost doar la geamie
Și la școală când și-ai dus băatul.

Al trăit cu toți în armonie
Cu tutun, Coran și cu cafele,
Lângă o cadână durdulie.

N'ai avut în viață clipe grele;
Iar acum te-ai stins ca o făclie
Și te-ai dus să rătăcești prin stele.

Sat dobrogean

Miros iute de țicic dilată nările.
Din căsuțe ies tătarcă în șalvarii.
Când te văd că le privești cu ochii mari
Se întorc sperioase 'n casă arătările.

Scărțâc arare cumpăna fântânilor.
Turculețul scoate apă pentru vite
Și blestemă soarta care îl trimite
Să adape dânsul vitelor Românilor.

În praful ce stă gata să-l ridice
Căcuțele și drumeții,
Pe joc s'au pus turculeții;
Norocul și l 'ncearcă la arșice.

Un fabricant de felinare din bostan
E singurul cu treabă
În satul plin de lene, satul dobrogean,
Cu 'ncetinelii de babă.

Sorin Beiu

RECENZII

Alex. Popescu-Scărișoreanu

DIN UMBRĂ

POEZII. Cu o prefață de Alex. Gherghel

Editura „Grai și cuget dobrogean“ debutează cu un debutant.

Domnul din Scărișoara are meritul de a fi primul Popescu în literatura română, poet.

Mai precis, este unicul caz din literatura română, când un poet are curajul! să semneze Popescu (fie și cu atribut).

Nu știu dacă domnul Popescu va deveni vreodată „Popescu“. Așa cum Eminescu a devenit „Eminescu“. Mircea Eliade, „Mircea Eliade“ etc. Însă cunosc un singur caz în literatura română, rătăcit de Eugen Lovinescu, când un poet ar fi putut deveni „Popescu“... Il chema Ion Barbu. „Volumul de versuri ne spune domnul Alex. Gherghel, revelatorul tânărului poet, este întâia carte de gândire și de simțire adâncă a unui tânăr dobrogean. Student al Universității bucureștene, autorul deține o modestă slujbă în aceeași provincie. Un om care învață, dar care ar putea fi dascălul multor suflete din societatea noastră.“

Nu știu ce înțelege domnul Gherghel prin „tânăr dobrogean“. Dacă e vorba de vârstă, d-sa nu are dreptate să spună că „Din umbră“ este întâia carte de adâncă simțire și gândire a unui tânăr dobrogean. De oarece, Grig. Sălceanu, Ion Valerian, Pericle Martinescu, Mircea Pavelescu etc. au scris opere ceva mai „simțite“, decât tânărul d-sale. Însă, eu nu vreau să fac polemică cu domnul Gherghel, căruia îi este iertată această scăpare din vedere, prin faptul că a scos la iveală un nou „talent“. Ci, vom intra în „Umbra“.

De mult... sunt ani mi-am cumpărat vioară
Vind cândva desăvârșit să cânt
(vioara)

Vedeți, poetul are vioara de mult. Dar, el a ținut-o pentru „mai târziu“. Adică pentru acum. Când va cânta „desăvârșit“ acel cântec de atunci. Poetul a greșit că a ținut vioara pentru „cândva“, deoarece noi am auzit acel cântec de atunci. Ne-a izbit atât de tare inima, încât domnul Scărișoreanu vibrează și acum la flautul eminescian. Care este „masca“ de care nu s'a putut scăpa.

(Eu port o mască...)

Iau la întâmplare o strofă:

Căci potrivit-ne vieții
Pe-aceleași căi ne am rătăcit:
Tu vrând să mă înalți pe culme,
Eu fiind mereu nefericit...
(Tovărășia asta)

Imi pare rău că am dat peste strofa asta, deoarece d-sa are altele mai bune. Aceasta este vulgarizare de cea mai proastă calitate a lui Eminescu (și apoi înalți pe culme...)

Așa „Lumină“, vădit influențată însă de Arghezi (Psalm).

Cu rânile vieți 'n piept
De când aștept
Să te ivești;
Oricine-ai fost, oricine ești
De-o veșnicie te aștept!...

Are ceva din dăruțea argheziană.

Dar pasișoarea eminesciană o acopere și pe aceasta.

Am găsit și o imitație baco-riană:

În ultima noapte...
Și nu știu ce gânduri mă 'ndeamnă
Când visu i deapururi târziu
Aceeși poveste să scriu
În ultima noapte de toamnă...

Nu știu ce „gândiri“ a găsit domnul Gherghel în „Din umbră“, deoarece gândirea presupune a avea o metafizică a ta. Metafizica d-lui Scărișoreanu este crotica eminesciană.

Cu prilejul aniversării celor zece ani de apariție a trambulinei „debutanților“ — „Viața literară“ — a poetului Ion Valerian, Mircea Eliade scrie aceste rânduri despre debutanți:

„Sunt convins că d. Valerian crede cu ărie în acest adevăr: că un „debutant“ nu ajunge totdeauna un bun scriitor, dar ajunge sigur un bun și statornic cetitor. Avem, astăzi, cu ajutorul lui Dumnezeu, vre-o patru mii de cetitori de cărți românești. Dar numărul cetitorilor adevărați din acei cetitori de care vorbeau pe vremuri Gourmont și Gide — este înspăimântător de redus. Fără exagerare, s'ar putea spune că nu înveți cum să citești o carte dacă n'ai încercat niciodată să scrii cel puțin un poem sau o pagină de proză“.

Domnul Scărișoreanu, cred, va ajunge un astfel de cetitor.

ION BĂLTĂGEANU

—owo—

Analele Dobrogei

Revistă de mare învntă academică

Câteva date istorice și unele comentarii, cred că ar fi necesare.

După cum spune I. N. Roman în „Către cetitori” din primul număr, revista ar fi un punct din programul propus de „un grup de intelectuali din Constanța” — Soc. cult. dobrogeană, a cărei necesitate „era de mult simțită”. Analele Dobrogei apar în 1920. Primele numere în Constanța, celelalte în Cernăuți, odată cu numirea conducătorului ei d-l C. Brătescu, la Universitatea din Cernăuți. Revista ar fi vrut să fie o replică „Arhivei Dobrogei” din București de sub conducerea d-lui C. Moșil, apărută prin 1916, căci Analele Dobrogei apărea „cu program de activitate largit, care să îmbrățișeze pe lângă comoara scumpă a cunoștințelor despre trecut și însuși prezentul, actualitatea vie, cu nesfârșita ei varietate de probleme și curente”.

Ori, tocmai lucrul acesta nu l-a făcut, revista dedicându-se în cea mai mare parte, studiilor de arheologie, geologie, geografie, istorie, numismatică, etnografie, economie, folklor, etc., căpătând un caracter ermetic și de interes pur local, devenind inaccesibilă publicului. Astfel se și explică faptul că revista nu-i căutată, iar cei care s-au simțit obligați să se aboneze la început, cu timpul s-au întrecut în a nu achita abonamentele, prilejuind acele penibile apeluri de S. O. S. din partea redacției, către neplatnici, ori punând un preț exagerat pe laudele de „incurajare culturală” din partea unor instituții statale: „O seamă dintre abonații noștri dobrogeni, dintre care majoritatea nu ni-au plătit abonamentele pe 2, 3, 4 și chiar 10 ani (!) au socotit „Analele Dobrogei” ca o revistă inutilă, a cărei foi trebuiesc să rămână netăiate și care, prin urmare poate fi refuzată fără nici o considerație față de ostenele noastre desinteresate și față de cheltuielile de tipar, pe care a trebuit să le cerșim!... (An. Dobrogei 1930); pentruca apoi comentând donația fundației universitare Regele Ferdinand I, d. C. Brătescu să fie extrem de măgulit și să se încredințeze cu prilejul acesta că într'adevăr „Analele Dobrogei” nu-i o revistă de duzină.

Era oare nevoie de gestul d-lui D. Hiotu și G. T. Kirileanu, pentruca d-l C. Brătescu să aibă credința în valabilitatea științifică a Analelor?

Ultimul număr pe 1935, prezintă un bogat material arheologic, geologic și istoric, în conexiune cu Dobrogea, semnat de d-nii: C. Brătescu, O. Mărculescu, Ioan Micu, Th. Sauciuc-Săveanu, D. Tudor, Raou Vulpe, P. Al. Arbore, M. Roman, etc.

Desigur că sunt importante comunicările de mai sus, dar pentru cei interesați. Și apoi unele studii, sunt simple înșirări de date, fără comentarii, lipsite de orice semnificație pentru un profan în materie de arheologie sau geologie. Intreg acest material științific adunat an cu an în Anale, își așteaptă Pirvanul său, care să-l sintetizeze într-o nouă „Getică” a Dobrogei. Și cine-i

mai nimerit pentru asta, decât d-l C. Brătescu?

Literatura, în numărul acesta nu duce lipsă. D-l Dumitrescu Frasin semnează o savuroasă schiță atât în comicul intrigei cât și al dialectului româno tătar, — „Kermal” — pasișind maniera de a scrie a genialului în felul său, Sari Cizmeli Memetaa dela „Dobrogea Jună”. Epigramele sunt însă proaste. La fel și cu „ruga” de sale retorică.

Redacția, la rubrica „Pagina frunțașilor Dobrogei” face o succintă biografie și o complectă bibliografie a omului de cultură, colonelul Ionescu Dobrogianu, autorul acelor „Taclale” cu și fără haz, din „România dela Mare”.

D-l Traian Marcu, a cărui versă i-o apreciem, semnează toțuși trei platinide intitulate „Epigrame”.

D-l Ioan Micu, publică în traducere câteva strofe odice din Horafiu. Interesantă, interesantă prin reflexiile pe care și le declanșează, e comunicarea d-lui V. Păunel „Calea dunăreană și dobrogeană a lui Grillparzer în anul 1843”.

Grillparzer a dorit o viață întregă să călătorească, numai că n'a știut cum. Omul acesta care când fu invitat la un dîneu de Goethe, începu să plângă ca un copil și după plecare îi și dedică maestrului său o piesă „Un fidel servitor al stăpânului său” (cf. Aug. Ehrhard — „Franz Grillparzer”) pornea în voiaj pentruca să se reconforteze, dar se întorcea mai vestejit decât la plecare, proiectând alte, și alte călătorii. Așa că era firesc ca spleenul său incurabil să-i rateze și călătoria aceasta în Orient. Așa-s explicabile notele anoste din jurnalul său, în trecere prin Dobrogea și Constanța, văitându-se de ploșnițe și țânțari, de vreme urâtă, de tovarășul său călătorie, de „gustul neplăcut al apei”, etc.

Mai remarcăm și lipsa de informație geografică, în ce privesc confuziunile grosolane pe care le comite.

Nu înțeleg, cum a acceptat d-l Mih. Pricopie să publice nuvela „Puterile credinței” — nuvelă care dacă ar fi fost a unui elev de liceu, i-ai fi dat speranțe, l-ai fi încurajat, până ce la urmă ajungeai să-l convingi că nu-i... publicabilă.

D-sa mai publică în traducere psalmul 136, Norul de M. Lermonow și Lângă pătuț de Nadson.

D-l Grigore Sălceanu, pe care l-am putea numi „poetul Analelor Dobrogei” deoarece nu-i număr în care să nu scrie și deoarece ce a avut mai frumos, în Anale a publicat, iscălește și în numărul de față cinci poezii

Reținem „Ești flacăra de soare” cu tot retorismul ei.

Celelalte is scrise în factură eminesciană. Cunoaștem replicile pe care ni le dă D-sa, la imputările noastre că nu se debarasează de influența lui Eminescu; dar nu le putem absolve. Vom vorbi altă dată, poate într'un studiu special, de poezia d-lui Grigore Sălceanu.

Strălucitorul

Ziar, nu-i, că n'apare zilnic. De revistă — n'are aspect.

Li vom zice pur și simplu „Strălucitorul” după cum l-a botezat directorul său proprietar, Scriitorul Miltiade Cutava, autorul operei literare monumentale „Cutavizmul”, care la banchetul ziaristilor Români de rit Ortodox, din 23 Ianuarie 1936, a fost proclamat Președinte de onoare al „Sindicatului Presei” din Dobrogea”. (Strălucitorul, anul XIII, No. 23 și 24).

Strălucitorul e scris în întregime (două pagini) de directorul său proprietar, deși în ultimul timp „virtoasa mea soție Kiriakia M. Cutava” (Strălucitorul an. XIII, No. 35,26)... „care până azi a stat pasivă (?) în a lumina pe Parii, a svârșit croșeta și ghergheful, s'a avântat în sferele înalte și senine a cugețării, ca o demnă adeptă a soțului Ei (da, cu E mare!) pe care nu numai l-a studiat, dar (hm!) și profund l-a înțeles!” (Strălucitorul, an XIII, No. 5 6.) așa dar, deși în ultimul timp, iscălește și Kiriakia Miltiade Cutava, de pildă, în Ecce Homo.

„Omul este incarnarea ideilor. conștiința și voința Binelui, al Frumosului, al Adevărului, al Virtutei al Dreptății, al Libertății, al Fraternității și al Egalității Abundenței, pe cari CUTAVIZMUL le situează aci pe planeta PĂMÂNT unde există și RAIUL și IADUL. Într'atâtea mii de ani, nu constatăm nici un progres real și că numai metafizica se acomodează, formelor pe care le ia știința fiecărei epoci, păstrându-și însă fondul neatins (Atenție că-i subliniat!). Aci trebuie recunoscut marele curaj, al divinului meu soț Miltiade Cutava care cu o singură trăsătură a paniei sale, (măiestre, nu?) rupe lanțurile obscurantismului, etc. etc. până aflăm că „Misterul relațiilor dintre suflet și corp a fost deslegat de opera literară monumentală intitulată „CUTAVIZMUL”.

...Divinul meu soț (dar virtuos e?) Miltiade Cutava (mai e și altul?) pentru a-mi da o idee clară asupra raporturilor, care există între om și toate existențele, (cum s'ar spune „obiectice” — nu?) pe de o parte, mă așează într'o zi pe țărmul Mării, pe niște înălțimi de unde privirea cuprindea un orizont imens, apoi îmi zise:

„Marea se întinde la infinit, părând a se confunda cu cerul! (Maxima cutavistă! În liceu, la Geologie, un coleg a definit „Marea este o întindere de apă într'adevăr mare!”) Suprafața ei este un șir de valuri, ale căror înălțimi și forme sunt variate! (Constatarea... metafizică... a metafizicianului Miltiade E. Cutava, constatată în această scenă de pe malul Pontului Euxin, care, desigur că va deveni istorică, putem spune dacă fim seamă de legile logice ale minții omenești, că nu prezintă valabilitate universală, deoarece marea poate fi și... liniștită, bre Miltiade, filozofule de pe țărmul Mării Negre, care ca și Socrate, Platon și Aristot etc. etc.)

Sunt „obiectiv” — nu? Alb pe negru și... fără comentarii!

REVISTE

Albania dela Mare

e numele celui mai mare hebdomadur dobrogean, (avem și de asta), ROMÂNIA DELA MARE politic-economic-literar-independent!

Momentan, se caută director pentru „România dela Mare”! Amatorii, se vor adresa redactorului I. Tudor str. Traian 18, etaj, Constanța. În trei ani de existență s'au perindat doi directori. Suntem curioși care va fi al treilea. Să sperăm că acesta va suprima inutilul și caraghiosul supliment „Cronica balcanică”. N'are cap să sară un purice în Albania că Spartacus numaidecât primește o „telegramă” prin ziarele grecești și bulgărești și profetizează o nouă revoluție, cu pistoale, cu puști și cu praț de pușcă în butoaie.

Demisionarea d-lui Al. Gherghel o regretăm. Cu atât mai mult cu cât poate era singurul om care se pricepea în ziaristică.

Nu ne împăcăm însă deloc, cu industria sonetelor săptămânale de la rubrica „Poeți dobrogeni”.

Cât privesc articolele Pr. Const. Popescu-Palas care cădelnițiază în fiecare număr credincioșii, tunând și fulgerând din amvonul bisericuței...ot Palas, n'avem decât să-i recomandăm prefața lui Giovanni Papini la „Viața lui Isus”.

La fel aplaudăm activitatea d-lui I. Tudor redactorul gazetei, în care recunoaștem gazetarul sprintar, gazetarul care nu face „malafie doctrinală” cum ne spunea, nu știu în ce zi cu cu soare! Din când în când oficiază și d-l Constantin Mureșanu despre educația adolescenților și despre o politică a culturii în Dobrogea.

Restul, maculatură iscălită de învățători, învățătoare, profesori și profesoare, care, n'au altceva mai bun de făcut! TH. IONESCU

Portret

Tahtunof

Nu recenzăm decât revistele care ni se trimit la redacție — de azi înainte.

Rugăm în special ca orice revistă și ziar dobrogean, să ne fie trimise pentru o imagine cât mai precisă a presei dobrogene.

INSEMNAȚI

Există în Hârșova, un **Muzeu Regional** sub conducerea bătrânului dascăl, d. Vasile Ioan Cotovu.

Inițiat, pe vremuri, de d. Ioan Cotovu, s'a mărit treptat-treptat, ducându-se faima în Dobrogea. Înaintea Războiului ajunsese la apogeu. Din pricina cataclismului a suferit multe prejudicii.

Printr-o muncă fără preget, bătrânul părinte al Hârșovei, a reușit să-l repună în stare de funcționare. Autoritățile nu prea s'au grăbit „cu concursul lor nelimitat și dezinteresat”. Ca întotdeauna, au fost gata să asvârle pe apa Sâmbetei fondurile, sau în cel mai fericit caz să le „inghită” frumușel.

Profesorul Vasile Cotovu nu s'a descurajat. Și-a cheltuit ultimul ban, pentru a da posibilitatea orășelului dunărean, de a se mândri la „Semicentenarul Dobrogei”, cu menționarea „Muzeului Regional” printre primele.

Ne facem o datorie de conștiință din a evidenția străduințele unui OM, despre a cărui activitate, vom mai avea ocazia să scriem în coloanele acestei reviste. Nu pentru a-l lauda. Ci pentru a trezi din „Somnul cel veșnic” autoritățile constănțene, dobrogene, cum vrei să le ziceți, pentru a sprijini „Muzeul Regional” al d-lui Vasile Ioan Cotovu.

N. M. D.

Un „critic” și un poet

De câțiva ani a luat ființă în „cetatea Tomisului” o asociație creștinească „Cartea sub iconă” cu scop de „culturalizare a maseilor”, „la a cărei temelie stă principiul colaborării între oameni, trecând peste deosebirile de rase și de confesiuni religioase”. Vom reveni asupra rostului și eficacității acestei asociații. Ceeace vrem să semnalăm e că ea are și o bibliotecă „ingrijită de prof. doctor Const. Mureșanu, președintele asociației, laureatul Academiei Române”, — noi mai știm că-i și licențiat în drept, precum și om umblat prin străinătăți — chiar și mare... pedagog (sic)!

Dacă nu-i totul de laudat, titlurile președintelui, în orice caz, sunt! Și, mai laudabilă, poate, este inițiativa de a edita scriitorii dobrogeni, toți lustruiți cu prisosință într'un stil biblic, de generosul profesor, doctor, laureat și... critic! Căci, sus numitul doctor, etc. etc. are veleități și de critic literar. Într'una din broșuri, se întrece pe sine! Ne prezintă pe un „jurisconsult poet, îmbrăcat în toga bună-tății”, poetul Al. Gherghel. Și aflăm că Al. Gherghel „l-a ajuns” pe Goethe — „geniul geniilor”! Da, l-a ajuns! De ce? Pentru că ne spune „adevăruri eterne în forme desăvârșite, cu simplitatea nobilă și măreția liniștită” a poetului dela Weimar și pentru că „prin geniul d-lui Gherghel, sonetul românesc intră în literatura universală” cum susține cu entuziasm, profesorul, etc. etc. C. Mureșanu, bunul amic al scriitorului constănțean. Dacă poetul spune:

„Copil bătrân, nu plânge! fii cuminte... „pedagogul remarcă „problema problemelor”: educația adolescentului! E acelaș cântec vechiu, care-l onorează! Așa, când poetul simte nostalgia copilăriei, laureatul

vede importanța „școlii creatoare”, a studiului individualității, personalității, etc., tocmai elemente de care sunt străine versurile poetului dobrogean. Iar dacă dânsul strigă: „Cântați copii!” fără gândul de a construi sisteme pedagogice asta înseamnă că e mai puțin poet decât „geniul geniilor”, nu?... de le președinte, prof. doctor, laureat și... critic?

THION.

Festivalul studentesc din duminica Florilor

După conferința d-lui Mircea Eliade, d. Grigore Bălceanu, autentical poet dobrogean, a cefit din operele sale câteva inedite, cât și celebrul sonet „Bairamedede” din ciclul celor „Trei scene dobrogene”. Ne-am fi așteptat ca, în ineditele d-sale să adâncească peisajul cosmic dobrogean.

Din lectura poeziilor: „Poarta școlii”, „La porțile nemărginirii”, „Pe-un trandafir” (aceasta din urmă publicată în „Adevărul literar”) d sa persistă în concepția poetică de exteriorizare a peisajului sufletețesc. În ceiace d-sa numește fond.

Noi am dori să continue „Bairamedede”, în sensul ca să dea mai multă atenție peisajului cosmic, geografiei dobrogene.

Din care Robot de pildă (să nu pomenesc de Barbu) a scos lucruri frumoase.

S'a mai recitat „Taida” lui Crevedia, care a stârnit aplauze aproape după fiecare strofă, din cauza vinei de ruralism pe care o conține. Ne-ar tenta să spunem că succesul lui Crevedia se datorează fie unei săli prea rafinate, fie unei săli prea inapoiate... D. K. Economu dela Teatrul Național a recitat și d-sa eternul „Prometeu” al lui Eftimiu.

Cred că d. Economu ar putea găsi lucruri mai frumoase și mai românești, dacă ar mai ceti puțină literatură modernă...

Asta fiindcă d-sa a mai recitat și la Crăciun Prometeul lui V. Eftimiu.

Ultimul punct din program a fost comedia în 3 acte „Sosec de seară” de T. Muștescu, care s'a mai jucat odată, tot la „Elpis” imi pare. Nu găsec vreun motiv plauzibil că s'a dat această mizerie de piesă al cărei duh reiese din tehnica caraghească a sinonimelor.

Nu am nimic de imputat actorilor care au interpretat cum s'au priceput un text ca acesta. Dar am de pus o întrebare Cercului studentesc constănțean.

Nu crede publicul constănțean prea imbecil când vine cu comedii de astea în fața lui?

Fiindcă râsul poate fi atât de ușor provocat... chiar prin „Sosec de seară”.

Manuscrisele, cărțile, revistele și abonamentele se vor trimite pe adresa Dumbrava Roșie, Nr. 44, Constanța.

Redactori: Ion Fățoiu și Nic. Marin-Dunăre.

Biblioteca Municipiului

a luat ființă în casa poetului Ion Roman. Înaintea Palatului Cultural: După Muzeul Regional. Acum putem spune că palatul Cultural este necesar. Pentru că avem ce pune în el. Acum doi-trei ani, nu era necesar, fiindcă nu exista nici Muzeul Regional și nici Biblioteca. Ca biblioteca e necesară sau nu e de văzut. Până în prezent, nu am văzut că e necesară. Deoarece, nu am văzut vre-o manifestare de cetățeni care, mergând în agora din fața Primăriei, să strige din pancarte și din gură: vrem o bibliotecă!... Inșă, sa nu uităm că e stare de asediu și deci, manifestările interzise...

Ne rămâne, totuș, un mijloc — singurul — de verificare a necesității Bibliotecii!...

Dacă nu va deveni al doilea muzeu regional al Dobrogei...

Inșă, „oricum ar deveni cazul”, Biblioteca Municipiului trebuie să fie o „Academie” dobrogeană, în care să se afle orice carte sau publicație, dobrogeană, sau despre Dobrogea. În orice limbă. Fie ea turcă sau bulgară. Biblioteca Academiei Române nu prea dă atenție producțiilor regionale. Există o legecare impune editurile din țară de a trimite Academiei câte un exemplar din ce apare sub teascările lor. Nu ar fi mare lucru dacă s'ar extinde această lege și asupra bibliotecilor regionale, municipale.

Știu că scopul bibliotecii municipale este de utilitate generală. Cred însă că biblioteca poate fi în acelaș timp și spectacol. În sensul că ar permite cercetări științifice specialiștilor din orice domeniu, chiar literar!...

Amicul Thion a vrut să facă un „an literar” constănțean la această gazetă și n'a putut... Fiindcă n'a găsit nici la tipograful liste de cărți aparute în acest an 1935. Astăzi când bibliografia se constituie ca o știință indispensabilă oricărui cercetător, știința fara de care acesta face simplă „literatură”, o bibliotecă regională spectacolă este binevenită.

Cred că, cu timpul, Academia Română va rămâne o bibliotecă generală, care să achiziționeze cărțile caracteristice ale timpului, cărți străine mai ales, inaccesibile pungilor individuale, iar bibliotecile regionale bibliotecii speciale. Se vântura acum opt ani, aici la Constanța, de către „Academia populară”, ideea unei Universități de limbi sud-est europene și orientale. Ideia o vad formându-se prin această bibliotecă regională, biblioteca care-și are originea în această Academie populară din 1926, inițiată de d-l C. Mureșanu. Biblioteca ce dispunea la un moment dat, de un număr bunțel de volume, cari se vor înmulți cu timpul, prin bunăvoința constănțenilor și a dobrogenilor, bunăvoință care — spune „Academia Populară” — „am constatat cu multă plăcere că există”. Nu știm ce s'a făcut cu acel număr „bunțel” de volume — ne-ar putea spune un membru „autohton” al academiei — însă o sugestie minunată: un nou mijloc de achiziționare de cărți pentru biblioteca Municipiului Constanța: bunăvo-

lunța constănțenilor și dobrogenilor care s'a arătat și acum de curând. D-l Ionescu-Dobrogeanu și-a donat biblioteca sa cu cărți rare, liceului din localitate. Dacă ar fi existat Palatul Cultural al Dobrogei, poate venerabilul dobrogenist și-ar fi donat prețioasa bibliotecă acestuia. Să sperăm însă că biblioteca aceasta tot va intra odată — când va fi Palatul Cultural — în biblioteca centrală a Dobrogei. Acum, să mi se permită câteva cuvinte în legătură cu administrarea bibliotecii municipale. Nu financiară, ci bibliotecă economică. Este vorba de personalul bibliotecii. Până în prezent nu se află acolo decât o d-ră, care e „de toate”: și șef bibliotecar, și împărțitoare de cărți, și fișatoare, etc. (—maturatul pe jos).

Cred că o să fie o muncă uriașă, d-ră. Pe care nu o să puteți să o îndepliniți multă vreme, dacă biblioteca se va dovedi „necesară”, trebuind să faceți serviciu în fiecare zi. Aș propune, fara a prejudicia bugetul comunei, un prospect de serviciu la biblioteca municipiului. Cred că nu ar fi ceva imposibil invitarea de către comună a o duzină de intelectuali localnici, care să îndeplinească slujba de supraveghetori la distribuirea cărților, fara nici un fel de remunerație. Ar veni, serviciul acestora, la o oră pe zi de fiecare. Practic este ca serviciul să fie de o jumătate zi.

Știam pe cineva care, pe vremuri, se ocupa foarte mult de această bibliotecă a municipiului: d-l prof. C. Blum, dela „Mircea cel Bătrân”.

Nu l mai interesează oare pe d sa această bibliotecă, acum, când a luat ființă?!

Aș propune ca tot dintre profesorii dela „Mircea” să se obțină această adeziune la bibliotecă. Nu aș avea de obiectat, iarăși, nimic profesoarelor dela liceul de fete. Trebuie, înainte de a încheia, să mulțumesc actualilor conducători ai comunei, pentru că au pus pe roate, această — atât de ușor trecută cu vederea — faptă culturală, biblioteca.

R. D.

Dobrogeni citiți:

- 1) **HOTEL MAIDAN** de Stolan Gh. Tudor.
- 2) Romanul Medgidiei, „CARASU” al lui Ion Valerian.
- 3) Monografia — unică în genul ei — a lui Tudor Șolmaru „CONSTANȚA” publicată de către Fundațiile Regale, în colecția ORAȘE.
- 4) „CRISTALE” Versuri de Al. Gherghel.

Numărul viitor va fi închinat unei Universități libere în Constanța.

Vom publica reportajul monografice: ORAȘE DOBROGE: Medgidia de Al. Iordan, Mangalia de N. Caracostea, Hârșova de Nic. Marin-Dunăre.